

burgov. Tiskarji, najboljši organizirana delavska stroka, so v zadnjih letih izvajali največje povišanje mezd, v Nemčiji povprečno za 47 odstotkov. Od proizvodnih stroškov odpade v tiskarski obrti na delavske mezd mnogo večji delež nego v drugih industrijah; od celotnega prometa tiskarne odpade povprečno tretjina na delavske mezd. Ako bi bilo naraščanje delavskih mezd v resnici vzrok draginje, bi moralo biti to prav posebno očitno v tiskarski obrti. V resnici pa ravno v tej obrti proizvodni stroški niso tako naraščali kakor delavske mezd. Naraščanje delavskih mezd je na eni strani odtehtalo tehnični napredek. Z uvedbo stavnega stroja se scene stroški postavljanja za 30 odstotkov. Izpopolnitev brzotiska in uvedba rotacijskega stroja sta scenili stroške tiskanja. Vsled tehničnega razvoja se je scenil papir — razvoj, ki ga v poslednjem času ustavlja karteliranje papirne industrije. Najizdatnejše pa je oviralo naraščanje proizvodnih stroškov pomnožitev naklad. Ker so stroški postavljanja enaki, ali je naklada majhna in velika, se zvišanje delavskih mezd obtehta tem manj, čim večja je naklada. Dočim so pri manjših nakladah vsled povišanja delavskih mezd prav izdatno poskočili proizvodni stroški, so proizvodni stroški pri velikih nakladah vzlic povišanju mezd upadli. Prav tisti socialni razvoj, ki dviga delavske mezd, pa povečuje tudi naklade. Najrazločnejše se kaže ta pojav na knjigah in na časopisju. S povišanjem delavskih mezd raste med ljudstvom tudi potreba po čitanju, vsled česar rasto tudi naklade knjig in časopisja in upajo proizvodni stroški ne glede na to, da se mezd dvigajo. Tudi za tiskarsko obrt je trditelj, da je zvišanje mezd vzrok draginje, iz trte izvita.

Novice.

* Ruski socialno demokratični poslanci pod policijskim nadzorstvom. Socialno demokratične poslance zasleduje ruska policija korak za korakom. Pred nekaj dnevi je nekaj socialističnih delavcev odšlo v Helsingfors, kjer so posetili deželni zbor in obiskali socialno demokratične poslance. Policija jim je bila povsod za petami in ko sta dva poslanca sedla v avtomobil je že dirala za njimi kočija s špicelnji. Ko so prišli v Viborg, se je zopet vsula tolpa ogleduhov za njimi in policija je zapisala celo njihova imena.

* Zaradi udeležbe na protestnem shodu proti vojni je bil obsojen t. dni podčastnik v Karlsruhe na štiri tedne strogega zapor. Udeležil se je bil socialnodemokratičnega protestnega shoda. Soobtoženo je bil tudi seržant, a ga je vojni sodišče oprostil, ker je dokazal, da ni vedel, kakšen »značaj« da ima zborovanje.

* Pokolenje človeka in znanost. Dočim je v kulturnem svetu svetopisemski pripovedka o stvarjenju sveta in o Adamu in Evi že davno odigrala, velja med Slovenci biološki evolucionizem, t. j. nauk, da so se višja živa bitja v teku dolgih dob razvila iz nižjih, za smrtni greh, ki ga rimski kaplani goreče pobijajo. Ravnatelj čikaške univerze, Shailer Mathews, kateri se še drži svetopisemskih nazorov in izdaja revijo »The Biblical World«, je pred kratkim pismeno vprašal vse znamenitejšje učenjake, ki so na glasu kot strokovnjaki ene ali druge znanstvene profesije, dali verujejo v evolucijo in kaj mislijo o nji. Do sedaj je dobil trinajst odgovorov, in sicer od sledečih znanstvenikov: William Patten, profesor biologije in zoologije na Dartmouth učilišču; Jacques Loeb iz Rockefellerjevega zavoda za zdravilsko raziskovanje v Novem Jorku; Henry F. Osborn, predsednik »American Museum of Natural History« v Novem Jorku; Ray Moulton, profesor astronomije na čikaški univerzi; T. P. Mall, profesor anatomije na John Hopkins Medical učilišču; S. W. Williston, profesor paleontologije na čikaški univerzi; E. G. Conklin, profesor biologije na Princeton univerzi; John M. Coulter, profesor botanike na čikaški univerzi; C. M. Child, profesor zoologije na čikaški univerzi; Frank R. Lillie, profesor embriologije na čikaški univerzi; Charles B. Davenport iz »Department of Experiment Evolution, Carnegie Institute« v Washingtonu, D. C. Vsi ti učenjaki so se soglasno izjavili, da je razvojna teorija že davno rešena stvar in da edino vprašanje, s katerim se znanstveni svet dane še bavi, je, kako evolucija deluje. Vsi se strinjajo s tem, da je človek nastal iz ene same celice in da se je tekom milijonov in milijonov let razvijal preko nebrojnih živalskih form in končno preko antropoidnih opic do svoje današnje oblike. Toda razvoja še ni konec; človek se razvija naprej in kdo ve, kakšno obliko bo zavzel bodoči človek čez milione in milijone let. — Najkrajši in najzanimivejši odgovor je dal Charles B. Davenport: »Na Vaše vprašanje lahko odgovorim z enim samim stavkom: jaz ne poznam moderno izobraženega človeka, kateri bi ne priznal evolucije.« Profesor Mathews je bil seveda skoro presenečen vsled teh odgovorov in v svoji reviji »The Biblical World« piše, da bodo morali krščanski faktorji prilagoditi sveto pismo Darwinovi teoriji in sicer čimprej tembolje.

* Diplomatično delo. Avstrijski narodi se lahko oddahnejo, vse prebivalstvo si lahko čista, da se je jako nevarno reč srečno iztekla. Po zaslugi diplomatov! Med Avstrijo in Nemčijo je bilo treba na Češkem regulirati mejo in diplomatom se je posrečilo, da so dosegli mirno poravnavo in pogodbo med obema državama. Pravzaprav ne gre za več kot za 720 kvadratnih metrov zemlje in od teh je blizu 120 kvadratnih metrov potoka. Če bi se dva kmeta prepirala zaradi meje, bi utegnili zapravdati vse svoje imetje in obesila svoji kmetiji advokatom. Če bi odločali c. sporu gospodje okolo Danzerjeve »Armeezeitung«, bi mobilizirali Avstrijanci svoje vgašstvo na sever in važno vprašanje bi se nemara razvzljalo na holmih pri Krajevem gradu. Ker pa imamo — hvala bodi gospodu bogu! — spretno diplomate, se je ta pravda končala nekrvavo in

namesto potokov krvi je teklo le črnilo v rekah. Na obeh straneh so bili imenovani »pooblaščenca«, ki imajo potrditi imenitni ta državni akt. Vladna predloga, vložena v državnem zboru, pripoveduje, da je saksonski kralj imenoval za pooblaščenca grofa Aehrenthala in barona Udymskega; seveda vladna predloga ne šine tako redkobesedno mimo teh grofovskih veličin, temveč z matematično natančnostjo našteva vsa njih imena, prijime, redove, križce itd., ki jih je ravno za 27 tiskanih vrst; zakaj nesreča bi bila za avstrijsko prebivalstvo in znamenita pogodba morda neveljavna, ako ne bi izvedeli, da ima gospod Gaspér Rex itd. itd, veliki križec z zlato zvezdo in zeleno obrobljeni trak Albrechtovega reda itd. itd. In vzlic temu se še dobe puntarske duše in katilinarska bitja, ki pravijo, da diplomate niso potrebni in da nimajo dela in da se Avstrija na svoje državniške ne sme zanašati.

* Pariški avtomobilski apaši. V četrtek je bila končana porotna obravnava proti pariškim roparjem, ki so izvršili nebroj drznih zločinov na ta način, da so prihajali in odhajali v avtomobilih, seveda tudi ukradenih. S tem je bilo zasledovanje zelo oteženo. Med roparji je bilo tudi nekaj žensk. Sodba je sledeča: 4 roparji so bili obsojeni na smrt, 2 v dosmrtno prisilno delo, eden na 10letno ječo in izgon iz Pariza za deset let, dva v petletno ječo in na petleten izgon iz Pariza, eden v šestletno ječo in na petleten izgon iz Pariza, eden v petletno ječo, dva v štiriletno ječo, dva v 18mesečno in eden v enoletno ječo. Dva od onih, ki sta bila obsojena na dosmrtno prisilno delo, morata plačati tudi po 2000 frankov odškodnine.

Žene.

Jean Finot.

Pred vsem morajo sedaj uvideti moški, da jim je dala usoda sopotnika z enakim stremeljem, ne pa, kakor so doslej neupravičeno menili, domačo žival, ki je pod njihovo častjo in njihovo vrednostjo. Zdrav in krepak napredek temelji le na popolnoma pravičnem upoštevanju vrednosti enakih sil moža in žene.

Žena in moš sta enakovredna. Ženi ni treba, da bi posnemala moža, ker ima sama dovolj izvirnosti in izumljivosti. Kadar bo postavljena v javno življenje, tedaj ne bo le z vnmemo hodila z možem, temveč ga bo dostikrat prekašala in bo celo razkrila nova pota napredka.

Uspehi, katere si je doslej priborila žena, ji odpirajo za bodočnost najsijajnejše nade. Možev blagor je odvisen tudi od tega, če se razširi njeno življenje, zato hočemo zaupati srečnosni zvezdi, ki sveti nad usodo človeštva.

Zmožnost, pravijo, a ne spol, naj odločuje o volilni upravičenosti. Ženska volilna pravica bo pospešila zmago zakonov za otroško varstvo, za varstvo starčkov, zmago človeštva, ki je ogrožajo alkohol, spolne bolezni in jetika.

Prav tisti vzroki, ki jih navaľajo v prid ženski volilni pravici, veljajo tudi za izvolitev žen. Zakaj jih ponižujejo tako močno in jim nalagajo kazni, ki zadenejo drugače le hude zločince in mladoletne? Zakaj prepoveduje zakon ženam pravico, da bi postale poslanke, čeprav te zmožnosti ne odreka služabniku, ki je bil odpuščen zaradi nepoštenosti, bankroterju, sleparju, ki je napravil najnprej svoje premoženje in potem še ljudsko premoženje? Ženam pa le zaradi tega, ker so žene?

Ali imajo žene interes na tem, da so izvoljene? Prav gotovo! S tem je le izrečena najpametnejša in neizogibljiva izpopolnitev volilne pravice. Dalje tudi niso interesi moža in žene na gospodarskem kakor tudi na pravstvenem polju vedno enaki. Žena ima zaradi tega vse polno vzrokov, da zastopa svoj spol. Po drugi strani pa le zanjo poniževalno to podrejeno in neupravičeno ravnanje.

Pravičnost, razum in interes stoje zahtevi žene po pasivni volilni pravici ob strani. Zato ni dvoma, da mora doseči to zahtevo prej ali slej.

Odgovorni urednik Fran Bartl.
Izdaja in zalaga založba »Zarje«.
Tiska »Učiteljska tiskarna« v Ljubljani.

Cenjenim železničarjem, in slavnemu očinstvu vljudno naznanjam, da sem otvoril

gostilno

v neposredni bližini kolodvora v Nabrežini.

Sklicujoč se na mojo dolgoletno prakso, v kolodvorski restavraciji v Nabrežini, zagotavljam slavnemu domačemu in vnanjemu občinstvu najboljšo postrežbo. Dobra kuhinja z gorkimi in miznimi jedi v vsakem času! Lep prostor za balincaje! Vsakovrstno časopisje na razpolago!

Za obilen obisk se vljudno priporoča

AVGUST RUSBACH, gostilničar.

Soba za društvene seje vedno na razpolago.

A. Kje pa pustite brusiti svoje nože in skarje?
B. Pri gosp. Ivanu Kraigherju. On je fin umetni brusar.
Tudi se dobi pri njem vsakovrstno zelo dobro blago.
Obiščite ga, stanuje v Ljubljani, Zidovska ulica šte. 3.

Kavana
Unione v Trstu
ulica Caserma in Torre Bianca
Velika zbirka političnih in leposlovnih revij in časnikov v vseh jezikih.

Biljardi.

Shajališče tržaških in vnanjih sodrugov.
Postrežba točna. — Napitnina je odpravljena.

Vezana „Zarja“

v polletnih knjigah za leto 1911 in 1912 se dobi. Cena vsake knjige K 14.—

Anton Bajec

umetni in trgovski vrtnar

naznanja sl. p. n. občinstvu, da se nahaja njegov

cvetlični salon Pod Trančo

Velika zaloga suhih vencev.

Izdelovanje šopkov, vencev, trakov itd.

Okusno delo in zmerne cene.

Zunanja naročila se točno izvršujejo.

Vrtnarija na Tržaški cesti 34.

Občno konsumno društvo v Idriji

naznanja s tem, da je v svoji seji dne 9. svečana 1913 sklenilo, da se hranilne vloge članom

obrestujejo od 1. januarja 1913 naprej po 5 odstotkov.

Kredit do 30 dni je obresti prost. Čez 30 dni do 6 mesecev se imajo računati obresti po 6 odstotkov.

Od kredita nad 6 mesecev pa po 7 odstotkov in sicer že od 30 dni naprej.

Hranilne vloge sprejema društvo vsak dan med uradnimi urami od 8. zjutraj do 12. dopoldne ter od 2. popoldne do 6. zvečer. — Odpovedni rok so pri društvu najprimernejši in varnost vlog najboljše, kajti za varnost garantira premoženjska in blagovna vrednost. Vsak član najlažje zaup svoje prihranke svojemu zavodu.

Načelstvo.

Krasni moderni spomladanski kostumi, moderne jope in plašči, vrhnja krila, raznovrstne bluže v največji izbiri in dobrega okusa priporoča:

Modna trgovina

P. Magdić, Ljubljana

nasproti glavne pošte.

Občno konsumno društvo v Idriji

vpisana zadruga z omejenim poroštvom

naznanja svojim članom, da se vrši

redni letni občni zbor

v nedeljo dne 9. marca 1913 ob 9. dopoldan v pivovarni pri „Črnem orlu“ v Idriji.

DNEVNI RED:

1. Citanje zapisnika zadnjega občnega zbora.
2. Računsko poročilo za leto 1912.
3. Poročilo nadzorstva, razdelitev prebitka in podelitev odveze načelstvu.
4. Volitev 2 članov načelstva.
5. Volitev 3 članov nadzorstva.
6. Sklepanje glede izplačila hranilnih vlog za mlin v smislu §. 3 poslovnika.
7. Predlogi, nasveti in želje.

Nadzorstvo.